

technologies, and on the other hand, the disposition of students to work independently. The article gives a profound analysis on the expediency of the introduction of modern information and computer technology, multimedia and advanced techniques in the process of foreign language mastering in classrooms, in a distance and for individual purposes. All positive moments of introduction of the Internet during the learning of foreign language are analyzed. The author investigates the potential opportunities for the use of electronic e-mail, podcasts, educational and information sites of the Internet, online tests, and Internet projects in the educational process. The results of the research showed that the Internet was the very rich source of potential educational resources and that the usage of information technologies allowed to do learning more effective and individualized. The use of innovative technologies in the practice of teaching foreign languages has been substantiated. The prospects of involving the opportunities of the Internet, automatic inspection systems and assessment, computer technology for more effective and efficient learning have been examined thoroughly.

Key words: Method, approach, Internet, information technologies, computer, multimedia means, teaching and mastering English language, educational process,

УДК 378.147:37.025(043.3)

Тетяна СНИЦА

*кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри перекладу
Національної академії Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна
e-mail: taniushasnitsa@ukr.net*

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Стаття присвячена особливостям навчання майбутніх перекладачів у вищих військових навчальних закладах. Автор звертає увагу на важливість та актуальність підготовки перекладачів у сучасних умовах; розглядає та аналізує труднощі, які виникають у процесі вивчення іноземних мов та військових дисциплін майбутніми фахівцями з перекладу. Автор висловлює думку, що навчання перекладацької діяльності передбачає не лише вивчення іноземних мов; це ще й розвиток інтелектуальних здібностей майбутнього перекладача, формування високих моральних якостей, навичок міжособистісного спілкування, розширення загальноосвітньої та спеціальної компетентності.

Ключові слова: фахова підготовка, майбутні перекладачі, іноземна мова, вищі військові навчальні заклади, міжкультурна комунікація, перекладацька діяльність.

Невпинний розвиток людської цивілізації неминуче призводить до інтеграційних процесів між державами світу. Країни та народи активно співпрацюють та взаємодіють в усіх сферах життя на різних стадіях – від особистісного спілкування до міжнародних переговорів на вищих рівнях. Загальноприйнятий та багаторівневий сучасний процес взаємодії усіх світових систем вимагає певного ефективного посередництва, що фактично може бути здійсненим лише завдяки комунікації, а у випадку комунікації різномовних представників – безпосередньо завдяки роботі перекладача.

Вихідною причиною комунікації є потреби людини. Цілі комунікації обслуговують різні потреби: виживання, співробітництво, підтримка стосунків з іншими людьми, спонукання до певних дій, отримання та повідомлення інформації тощо. У той же час медіапростір веде до інтенсифікації контактів і, відповідно, до збільшення комунікації

між представниками різних культур. Те, якими будуть меседжі однієї культури іншій багато в чому визначає те, якими будуть міжетнічні, міжкультурні, міжнаціональні зв'язки. У процесі міжкультурної взаємодії люди стикаються з проблемами, які викликані розбіжностями у сприйнятті навколишнього світу представників різних культур, що тягне за собою непорозуміння і навіть конфліктні ситуації. Знання іноземних мов допомагає суттєво зменшити можливі непорозуміння, налагодити ефективні зв'язки у політичній, економічній, культурній та інших сферах діяльності людини. Не залишилося осторонь й військово-співробітництво, яке передбачає спільні навчання, миротворчі та антитерористичні операції, допомогу мирному населенню у гарячих точках чи зонах виникнення збройних конфліктів та багато іншого. Оскільки співробітництво між державами не знає кордонів, то можливою є ситуація, коли та чи інша сторона не володіє мовою свого потенційно-

го партнера. У таких випадках неможливо обійтися без послуг перекладача.

Проблема підготовки фахівців з перекладу завжди привертала увагу науковців. Так, І. Алексеєва, Є. Бесєдіна, Д. Джайл, К. Клоді, Г. Мірам досліджували професійну підготовку перекладача; а Т. Пшонкіна, зокрема, роль перекладача у ситуаціях міжкультурної комунікації. Теоретичні аспекти перекладу вивчали А. Галас, В. Коптілов, Л. Нелюбін, В. Нурієв, П. Ньюмарк, В. Овсянніков, Я. Рецкер, О. Чередніченко. Підготовка перекладачів проходить у різних закладах вищої освіти України. Окрім цивільних, фахівців з перекладу готують також вищі військові навчальні заклади, зокрема Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького.

З огляду на вище зазначене, метою статті є висвітлення особливостей підготовки перекладачів у вищих військових навчальних закладах та розгляд ефективних методів їхньої підготовки.

Важливість професії офіцера-прикордонника, особливо у нинішній складний для нашої держави час, важко переоцінити. Із значним розширенням масштабів міжнародної взаємодії вагомого значення набувають такі якості офіцера, як комунікабельність і толерантність, уміння знаходити спільну мову з партнерами по комунікації та запобігати виникненню конфліктів, повага до співрозмовника та прагнення до співробітництва. Та соціально-політична ситуація, яка склалася на сьогодні в Україні та в усьому світі вимагає певних змін у системі підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників, зокрема тих, які навчаються за спеціальністю «Філологія». Стратегією розвитку Державної прикордонної служби України передбачено проведення спільних заходів, у тому числі в рамках ініціативи Європейського Союзу «Східне Партнерство» та активізація співпраці між навчальними закладами та науково-дослідними установами [2]. Виконання усіх намічених завдань вимагає від персоналу прикордонної служби, окрім фахової військової підготовки, знання іноземних мов, уміння спілкуватися з колегами-іноземцями, позитивно вирішувати суперечливі ситуації, а також, у разі необхідності, надавати перекладацькі послуги. Національна академія Державної прикордонної служби України готує фахівців, які володіють іншомовною комунікативною та перекладацькою компетенціями на рівні, достатньому для виконання завдань професійної діяльності: у спілкуванні з іноземними громадянами під час перевірки документів, під час переговорів та робочих зустрічей з представниками зарубіжних прикордонних відомств, при здійсненні

письмового перекладу доповідей, статей та інших матеріалів з питань захисту та управління кордонами [3].

Якісну підготовку фахівців з перекладу забезпечує цикл гуманітарних дисциплін – «Основна іноземна мова. Практичний курс», «Теорія і практика письмового і усного перекладу», «Спецпереклад», «Лінгвокраїнознавство», «Порівняльна лексикологія основної іноземної та української мов» та інші. На практичних заняттях робота організовується таким чином, щоб була можливість працювати у парах та міні-групах, обговорювати проблемні ситуації, здійснювати усний та письмовий переклад. Великі можливості для ефективного навчання майбутніх перекладачів дає використання таких технологій, як комп'ютери, мультимедійні компакт-диски, інформаційні мережі. Комп'ютер з успіхом використовується при вивченні гуманітарних дисциплін, зокрема іноземних мов. Обладнані комп'ютерні аудиторії дають змогу більш ефективно використовувати час на заняттях, урізноманітнювати завдання, полегшувати роботу викладача. Технології мультимедіа дають можливість, не покидаючи аудиторію, відтворювати реальні життєві ситуації, слухати носіїв мови, практикуватися у здійсненні послідовного перекладу з іноземної мови на рідну і навпаки.

Окремо слід вказати на використання такої комп'ютерної технології, як Інтернет при навчанні майбутніх перекладачів. В освітньому процесі Інтернет можна розглядати як засіб створення інформації та джерело цієї інформації, а останнім часом і як нове комунікативне середовище. За допомогою Інтернету можна вирішити безліч комунікативних завдань. Його використання підвищує мотивацію суб'єктів навчання. З метою підготовки майбутніх перекладачів ефективними є веб-сторінки за навчальним матеріалом, навчальні ігри, спеціалізовані веб-каталоги та бібліотеки навчальних матеріалів. Інтернет є інструментом взаємодії об'єктів і суб'єктів навчання.

Діяльність перекладача передбачає не тільки лінгвістичну, а й соціокультурну складову. Перекладач повинен не просто добре володіти іноземними мовами, а й орієнтуватися в культурних особливостях інших країн та народів для того, щоб точно передавати сенс висловлювання представнику іншої культури. Для підвищення пізнавального інтересу майбутніх перекладачів на заняттях із навчальної дисципліни «Лінгвокультурознавство» пропонується ознайомлення з культурою та історією тих країн, мова яких вивчається – Об'єднане Королівство Великої Британії, Сполучені Штати Америки, Австрія, Польща, Франція, Німеччина. Багато інформаційного матеріалу

майбутні фахівці можуть готувати самостійно. Для виконання таких завдань доречним буде використання методу проєктів. Уся ця сума знань є основою для правильного розуміння цілісної картини світу, усвідомлення місця і ролі кожної людини в ньому, для формування неупередженого, толерантного ставлення до представників інших культур.

Підготовка майбутніх перекладачів у вищих військових навчальних закладах суттєво відрізняється від підготовки перекладачів у цивільних ЗВО. Під час навчання майбутні перекладачі, окрім іноземних мов, вивчають повний цикл військових дисциплін. «Вони уміють водити БТР, стріляти з усіх видів озброєння, забезпечувати корегування артилерійського вогню, знають основи розвідки, маскування, протиповітряної оборони, радіоелектронної боротьби тощо» [4], адже для того, щоб грамотно і правильно здійснювати двомовну комунікацію, перекладач повинен орієнтуватися у предметі, знати і розуміти його сутність. Тому офіцер-перекладач – це людина, яка здійснює переклад усно і письмово в обидві сторони, досить швидко, з великим знанням мультипредметності. Військовий перекладач повинен володіти глибокими знаннями рідної та іноземної мов у тому числі й у галузі військової термінології, бездоганно володіти навичками усіх видів усного та письмового перекладу з метою вільного переключення з однієї мови на іншу [1, 230–231]. Можна вивчити певний набір слів, термінів, але без знання сутності предмету буде досить складно, або й неможливо, передати думку чи інформацію одного співрозмовника іншому і навпаки. Тут важливе значення має використання міждисциплінарних зв'язків. Тематика занять з іноземної мови повинна узгоджуватися з тематикою військових дисциплін. Спочатку необхідно оволодіти матеріалом рідною мовою, усвідомити сутність предмету – тоді можна вчитися передавати необ-

хідну інформацію іноземною мовою. З цією метою корисно проводити певні заняття з військових дисциплін, або фрагменти занять, іноземною мовою. Наприклад, заняття про порядок та особливості здійснення перевірки документів у міжнародних пунктах пропуску. На таких заняттях, звичайно, присутні викладачі обох предметів.

Перекладачі допомагають у вирішенні не лише мовних проблем, а й у випадках культурних непорозумінь. Така дисципліна, як «Міжкультурна комунікація та комунікативні стратегії» допомагає освоїти ази вербального та невербального спілкування, розуміти та правильно використовувати мову тіла, міміки, жестів. Мова жестів – це лаконічний та ефективний засіб спілкування, який різні народи, нації та національності, представники різних релігій використовують по-різному. Перекладач повинен розумітися на подібних способах спілкування, щоб не потрапити у неприємну чи конфліктну ситуацію.

Знання з іноземної мови створюють умови для міжособистісної взаємодії людей, які навчаються у спілкуванні. Майбутні перекладачі володіють умінням правильно організувати своє спілкування, умінням слухати – що є однією з головних якостей перекладача і від чого залежить ефективність спілкування. З цією метою у спеціально організованих вправах тренуються швидкість мовлення, інтонація, тембр голосу, жести, міміка, звертається увага на розташування учасників спілкування у міжособистісному просторі.

Майбутній фахівець з перекладу – це толерантна особистість, яка знає і поважає мови, традиції та культуру інших народів, готова буди посередником задля активного та повноцінного співробітництва у сучасному полікультурному світі. Таким чином, підготовка перекладача постає основою конструювання багатокультурного світу та однією з найважливіших областей дослідження.

Список використаних джерел

1. Нелюбин Л.Л. Толковый переводческий словарь. – М.: Флинта; Наука, 2009.
2. Стратегія розвитку Державної прикордонної служби України : схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2015 р № 1189-р
3. <http://bilahata.net/edynyj-navchalnyj-zaklad-hotuje-ofitseriv-prykordonnykiv/>
4. https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=11&ved=2ahUKEwj98YJCjqtffAhVBIYsKHQm_BAg4QFjAKegQIARAB&url=https%3A%2F%2Fdpsu.gov.ua%2Fua%2Fmizh-poligonami-ta-auditoriyami%2F&usg=AOvVaw2GvSmdZ_EUdrHMyxHgC6-j

References

1. Neljubin L.L. *Tolkovyy perevodcheskiy slovar'*. – M.: Flinta; Nauka, 2009 [in Russian].
2. *Stratehiia rozvytku Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy : skhvaleno rozporiadzhenniam Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23 lystopada 2015 r № 1189-r* [in Ukrainian]
3. <http://bilahata.net/edynyj-navchalnyj-zaklad-hotuje-ofitseriv-prykordonnykiv/>
4. https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=11&ved=2ahUKEwj98YJCjqtffAhVBIYsKHQmBA_g4QFjAKegQIARAB&url=https%3A%2F%2Fdpsu.gov.ua%2Fua%2Fmizh-poligonami-ta-auditoriyami%2F&usg=AOvVaw2GvSmdZ_EUdrHMyxHgC6-j

Татьяна Сница. Особенности подготовки переводчиков в высших военных учебных заведениях

Статья посвящена особенностям обучения будущих переводчиков в высших военных учебных заведениях. Автор обращает внимание на важность и актуальность подготовки переводчиков в современных условиях; рассматривает и анализирует трудности, которые возникают в процессе изучения иностранных языков и военных дисциплин будущими специалистами по переводу. Автор высказывает мысль, что обучение переводческой деятельности предполагает не только изучение иностранных языков; это еще и развитие интеллектуальных способностей будущего переводчика, формирование высоких моральных качеств, навыков межличностного общения, расширение общеобразовательной и специальной компетентности.

Ключевые слова: специальная подготовка, будущие переводчики, иностранный язык, высшие военные учебные заведения, межкультурная коммуникация, переводческая деятельность.

Tatiana Snitsa. Peculiarities of training of interpreters in higher educational institutions

The article is devoted to the peculiarities of the training of future translators/interpreters in higher military educational institutions. The author of the article draws attention to the importance and relevance of the training of translators/interpreters in modern conditions; examines and analyzes the difficulties that arise in the process of studying foreign languages and military disciplines by future translators/interpreters. The author of the article is convinced of the need to use the capabilities of interdisciplinary connections in the process of preparing translators/interpreters. It is about combining the teaching strategy of military subjects and foreign languages. Conducting some of the military disciplines' lessons or a part of the lesson in a foreign language will contribute to the effective preparation of future specialists in military translation. The author expresses the opinion that teaching of translation activities involves not only the study of foreign languages. It also includes the development of the intellectual abilities of the future translators/interpreters, the formation of high moral qualities, skills of interpersonal communication, the expansion of general educational and special competence.

Future translator's/interpreter's job involves working in international projects, performing their tasks quickly and effectively; possessing a culture of communication, knowing and using in practice the features of verbal and nonverbal communication of representatives of other cultures and confessions. Future translators/interpreters should know their native language and foreign ones perfectly well, and they also should constantly work at self-development and self-improvement.

Keywords: special training, future interpreters, foreign language, higher educational military institutions, intercultural communication, translation activity.

УДК 378(477.87)-057.87-054.72

Володимир СТАРОСТА

*доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м. Ужгород, Україна*

e-mail: volodymyr.starosta@uzhnu.edu.ua

e-mail: volodymyr.starosta@upjs.sk

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ОСВІТНЬОЇ МІГРАЦІЇ В УКРАЇНІ

У статті на основі аналізу поглядів дослідників та статистичних відомостей узагальнено основні причини освітньої міграції українських студентів за кордон: пониження рівня життя та війна в Україні; возз'єднання з сім'єю, яка проживає за кордоном; посилення недовіри до українських вищих навчальних закладів; прагнення отримати якісну освіту та диплом світового рівня; фінансова доступність закордонної освіти; можливість працевлаштування по всьому світу тощо. Освітню міграцію студентів можна розглядати як реакцію-відповідь молодих людей на існуючі умови життєдіяльності в країні і як засіб самореалізації особистості. Вказано на позитивні та негативні наслідки освітньої міграції в Україні.

Ключові слова: міжнародна міграція, освітня міграція, українські студенти, рівень життя.

Посилення глобалізаційних процесів в сучасному світі поширюється на всі сфери людської діяльності – політика, економіка, освіта та ін., що сприяє активізації всіх форм міжнародної взаємодії, а також посиленню міграційних потоків. За на-

прямком міграційних потоків їх поділяють на зовнішні (міждержавні) і внутрішні (у межах території однієї країни).

Міграція населення пов'язана з економічною, соціальною, політичною, релігійною, екологічною